

Erfgoed in Veldhoven

Het verhaal van de gemeente voor nu en straks

augustus 2025

De Oude Kerkhof in d'Ekker vormt een cultuurhistorisch/landschappelijk ensemble met een hoge herinneringswaarde. In het park staat een zwart granieten monument van de kunstenaar Henk Oddens en de bakstenen contouren van een oude kerk worden omgeven door een dertigtal groene en bruine beuken van bijna 150 jaar oud.

De Oude Kerkhof in d'Ekker • Foto: Anne-Marie van Alem

voorwoord erfgoedbeleid.

Voor u ligt de erfgoednota van de Gemeente Veldhoven. Een nota waarin we het erfgoed van onze mooie gemeente stevig verankeren en onderdeel laten uitmaken van de Veldhovense samenleving. Want Erfgoed is waardevol. Het tekent onze geschiedenis en borgt onze toekomst. Het maakt de visie die onze regio kenmerkt zichtbaar, zorgt voor verbinding als onderdeel van ons DNA en maakt dat onze kernwaarden tot verbeelding komen.

Visie

Erfgoed maakt duidelijk wat Veldhoven kenmerkt. Het maakt duidelijk wat onze normen en waarden zijn. En wie onze voorouders waren. Het zorgt voor een eigen karakter en het maakt onze identiteit zichtbaar. Het is de ziel van onze samenleving.

En wie dit goed bestudeert, die ziet dat Veldhoven visie heeft. We dachten in het verre verleden al na over logische en duurzame bouwlocaties. Langs handelsroutes of op glooiend landschap. Maar ook over nieuwe vormen van inkomsten en sociale omgangsvormen. Dat zijn eigenschappen die Veldhoven nu nog steeds kenmerkt. Met de schielsprong en innovaties in de Brainportregio.

Verbinding

Wat Veldhoven daarin onderscheidt is de verbinding. Erfgoed laat zien dat we hier dingen samen doen. Het maakt duidelijk dat saamhorigheid en solidariteit de kern van ons DNA is. We staan hier voor elkaar klaar. En dat was al bij het bouwen van een huis. Waar de hele gemeenschap aan meehielp. Maar dat blijkt ook uit de grafheuvels. Die het belang van het collectief tonen. Zelfs na overlijden.

En ook die mentaliteit is nog steeds springlevend. Met de vele verenigingen, vrijwilligers, mantelzorgers en bedrijven die elkaar steunen. Het gaat hier om de som der delen. Niet het eigenbelang. Dat is nog steeds de kracht van Veldhoven en onze regio. Laten we die verbinding koesteren. Het is een eigenschap om trots op te zijn. En erfgoed maakt dit concreet.

Verbeelding

De verbeelding zorgt er voor dat deze kernwaarden ook zichtbaar worden. Dat principes ruimtelijk geborgd worden. En dat we niet vergeten wat de historie ons geleerd heeft. Dat verhalen tastbaar worden. En dat we het gevoel van eigenwaarde kunnen verklaren.

Daarom is de borging en bescherming van onze gebouwen en archeologie van fundamenteel belang. Het maakt dat we leren wie we waren (verleden), wie we zijn (heden), en wie we worden (toekomst). Het zorgt voor inspiratie. Maar zorgt ook voor het fundament en de beeldkwaliteit bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Laten we daarom onze historische gronden en gebouwen koesteren. We mogen trots zijn op onze afkomst. En de wijze waarop dit onze toekomst bepaalt. Het is de kern en de motor van onze Veldhovense samenleving.

Deze nota geeft daar uitwerking aan. Met de kaders en randvoorwaarden. En met een digitale waardenkaart. Een mooie stap naar het behouden, beschermen en versterken van de identiteit van Veldhoven en de toekomstige ontwikkeling van de regio.

Jeroen Rooijakkers

Wethouder Monumentenzorg en Archeologie

Erfgoednota 'Stad van Vele Gezichten' 2025-2030

Veldhoven is een dynamische gemeente met een bijzondere geschiedenis en een eigen karakter. Dat komt tot uiting in haar cultureel erfgoed: de bijzondere monumentale gebouwen, het historisch groen, de archeologische vindplaatsen, maar ook in de verhalen en tradities die hier al generaties lang leven. Dit erfgoed vormt het 'DNA' van onze gemeente. Het laat zien wie we zijn, waar we vandaan komen en wat Veldhoven uniek maakt. Door de ontwikkeling van Brainport en de bouw van hoge appartementen- en kantoorgebouwen krijgt onze gemeente een steeds stedelijker karakter. Deze verstedelijking, in combinatie met een steeds diversere bevolkingssamenstelling, heeft merkbare impact op het cultureel erfgoed. Historische dorpsgezichten, naoorlogse woonwijken en het karakteristieke Kempisch cultuurlandschap komen onder druk te staan, maar bieden tegelijk ook kansen voor herwaardering en nieuwe invullingen.

Omdat niet alles behouden kan blijven, is een zorgvuldige inventarisatie en waardering noodzakelijk. Door de cultuurhistorie vroegtijdig te betrekken bij ruimtelijke plannen, ontstaan mogelijkheden voor bewuste keuzes tussen behoud, transformatie of sloop — met als doel het unieke, veelzijdige karakter van Veldhoven te versterken. De titel van de erfgoednota, 'Stad van Vele Gezichten', verwijst naar deze veelzijdigheid. Erfgoed biedt niet alleen een verbinding met het verleden, maar is ook richting geven voor toekomstige ontwikkelingen.

De Winkelronde van Tjikkie Kreuger in de Kromstraat, Veldhoven-Dorp • Foto: Anne-Marie van Alem

Veldhoven-Dorp, met op de achtergrond ASML • Foto: Anne-Marie van Alem

Waarom een erfgoednota?

Vanaf 1 januari 2024 is er een nieuwe wet (de Omgevingswet). Deze wet verplicht gemeenten om erfgoed beter te beschermen en mee te nemen in de ruimtelijke plannen. Erfgoed mag niet langer alleen als iets uit het verleden worden gezien dat beschermd moet worden. Het is ook een belangrijke bron van inspiratie voor de toekomst en draagt bij aan de identiteit en kwaliteit van de leefomgeving. Veldhoven heeft dit moment gebruikt om een nieuw erfgoedbeleid op te stellen:

De Erfgoednota 'Stad van Vele Gezichten' (2025-2030).

Hiermee wil de gemeente niet alleen haar monumenten en archeologische plekken beschermen, maar ook laten zien wat erfgoed betekent voor de identiteit en het karakter van de gemeente. Erfgoed is meer dan alleen oude gebouwen en mooie landschappen. Het vertelt het verhaal van de gemeenschap en draagt bij aan hoe deze haar woonomgeving beleeft.

De nieuwe **Erfgoednota 'Stad van Vele Gezichten' (2025-2030)** vervangt oudere beleidsdocumenten en sluit aan op de Omgevingsvisie Veldhoven (2024) en Kerkenvisie (2024). De nota brengt alle vormen van erfgoed samen: van archeologie en monumentaal groen tot historische dorpsgezichten en immaterieel erfgoed zoals tradities. Doel van het erfgoedbeleid is om erfgoed zichtbaar en beleefbaar te maken én te gebruiken als inspiratie voor de toekomst.

Veldhoven wil met haar erfgoedbeleid:

- ◆ De identiteit van de gemeente versterken door erfgoed zichtbaar en beleefbaar te maken voor iedereen.
- ◆ Erfgoed inventariseren en waarderen, zodat duidelijk is wat er behouden moet blijven.
- ◆ Erfgoed gebruiken als inspiratiebron voor nieuwe ontwikkelingen die passen bij het karakter van de gemeente.
- ◆ Betrokkenheid van inwoners vergroten en samen met erfgoedpartners werken aan behoud en beleven van erfgoed.

Dit beleid gaat verder dan alleen het beschermen van monumenten. Het zorgt ervoor dat erfgoed een integraal onderdeel wordt van ruimtelijke ontwikkeling, met aandacht voor samenhang tussen gebouwen, landschappen, groen en verhalen.

◆◆◆◆ **Erfgoednota 'Stad van Vele Gezichten' 2025-2030**

Kerktoeren d'Ekker
Foto: Anne-Marie van Alem

De Adriaan • Foto: Gonnie van der Schans

Brink, Zandoerle • Foto: Anne-Marie van Alem

Villa Kapelstraat, Meerveldhoven • Foto: Anne-Marie van Alem

Trapjeshuis • Foto: Gonnie van der Schans

Kerkhof Meerveldhoven • Foto: Gonnie van der Schans

Hoe gaat de gemeente dit aanpakken?

◆ **Samenhangend erfgoedverhaal en DNA van Veldhoven**

De gemeente werkt toe naar een herkenbaar erfgoedverhaal dat gebaseerd is op de rijke geschiedenis en identiteit van Veldhoven. Dit verhaal dient als een richtinggevend kader voor nieuwe ruimtelijke plannen en helpt om te beoordelen of ontwikkelingen passen bij de erfgoedwaarden en het karakter van de gemeente. Hiervoor brengt de gemeente het 'DNA' van Veldhoven in kaart: waar komt Veldhoven vandaan, wat maakt het zo uniek en hoe kan de gemeente zich verder ontwikkelen? Dit gebeurt door diverse onderzoeken, zoals quickscans van monumenten en cultuurhistorische verkenningen per gebied. Zo ontstaat een compleet beeld van het erfgoed en de waardevolle elementen.

◆ **Actualiseren en uitbreiden van erfgoedkaarten en registers**

De bestaande inventarisaties van monumenten en cultuurhistorische waarden worden geactualiseerd en uitgebreid, met extra aandacht voor minder bekende periodes zoals de wederopbouw en post-65 architectuur. Ook het monumentale groen krijgt speciale aandacht, waaronder parken, kerkhoven en monumentale bomen.

◆ **Verbeteren van bescherming en ruimtelijke integratie**

Het erfgoedbeleid wordt ingebed in het Omgevingsplan, zodat erfgoedregels duidelijk en actueel zijn. Er worden beeldkwaliteitsplannen opgesteld voor waardevolle stedenbouwkundige structuren, bijvoorbeeld historische dorpslinten en naoorlogse wijken, om hun karakter te behouden en te versterken.

◆ **Samenwerking en ondersteuning van monumenteigenaren**

Eigenaren van monumenten worden actief betrokken en ondersteund bij het behoud en de herbestemming van hun erfgoed. De gemeente stimuleert samenwerking en ontwikkelt mogelijkheden voor subsidie en advies.

◆ **Kennisdeling en deskundigheidsbevordering**

Binnen de gemeentelijke organisatie wordt de kennis over erfgoed vergroot, zodat ruimtelijke plannen beter kunnen worden getoetst aan erfgoedwaarden.

◆ **Betrokkenheid en beleving van inwoners vergroten**

Er worden activiteiten georganiseerd om erfgoed zichtbaar en beleefbaar te maken, zoals tentoonstellingen, rondleidingen en open dagen. Daarnaast wordt gewerkt aan het opstellen van een Canon van Veldhoven, een overzicht van belangrijke erfgoedthema's en verhalen die de gemeente typeren.

Wat betekent dit voor Veldhoven?

Met dit erfgoedbeleid wil de gemeente het bijzondere karakter van Veldhoven bewaken en tegelijkertijd ruimte bieden voor toekomstgerichte ontwikkelingen. Erfgoed wordt niet alleen gezien als iets uit het verleden dat behouden moet worden, maar vooral als een waardevolle inspiratiebron voor de toekomst.

Zo blijft Veldhoven een levendige en herkenbare gemeente, waarin verleden en heden elkaar versterken.

“Stad van Vele Gezichten:
waar mensen verhalen maken,
en erfgoed toekomst krijgt.”

Colofon

Deze Erfgoednota is een uitgave van de gemeente Veldhoven

Inhoud en tekst

Gemeente Veldhoven

Fotografie

Anne-Marie van Alem
Gonnie van der Schans

Grafisch ontwerp

Zonderfratsen.

Erfgoednota
'Stad van Vele Gezichten'
2025-2030

www.veldhoven.nl

Klokmonument • Foto: Anne-Marie van Alem